

Adroddiad i'r :	Pwyllgor Safonau
Dyddiad y cyfarfod:	16 Mehefin 2023
Swyddog/ Aelod Arweiniol:	Gary Williams, Swyddog Monitro
Awdur yr adroddiad:	Lisa Jones, Pennaeth Dros Dro'r Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd
Teitl:	Dyletswyddau Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn sôn am y ddyletswydd newydd sydd ar arweinwyr grwpiau gwleidyddol i hyrwyddo ymddygiad moesegol.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Rhoi cyfle i'r Pwyllgor Safonau ystyried y wybodaeth a dderbynnir gan Arweinwyr Grwpiau sy'n adrodd yn flynyddol i'r Pwyllgor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1 Bod yr aelodau'n ystyried a gymerwyd camau rhesymol i hyrwyddo cydymffurfiaeth
- 3.2 Bod y Pwyllgor yn ystyried a oes rhinwedd mewn cynnull cyfarfod anffurfiol rhwng yr Arweinwyr Grwpiau a'r Pwyllgor, i rannu arfer gorau ac ystyried unrhyw anghenion hyfforddi.

4. Manylion yr adroddiad

- 4.1. Bydd y Pwyllgor Safonau yn ymwybodol bod darpariaethau adran 62 Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn rhoi dyletswydd newydd ar arweinwyr y grwpiau gwleidyddol i gymryd camau i hyrwyddo a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan eu haelodau.

4.2 Mae'r ddeddfwriaeth hefyd yn rhoi dyletswyddau newydd ar y Pwyllgor Safonau i fonitro cydymffurfiaeth arweinwyr grwpiau yn unol â'r ddyletswydd hon ac i roi cyngor a hyfforddiant i arweinwyr grwpiau ar gyflawni'r ddyletswydd.

4.3 Mae'r Pwyllgor wedi'i gynghori eisoes bod Llywodraeth Cymru wedi llunio arweiniad statudol drafft ar gyfer arweinwyr grwpiau a phwyllgorau safonau cyn yr etholiad ac wedi ceisio safbwyntiau arno. Mae'r arweiniad drafft i'w weld yma:
<https://gov.wales/consultation-local-governmentand-elections-wales-act-2021-standards-conduct-statutory-guidance>, gyda'r ymgynghoriad

4.4. Mae'r arweiniad drafft yn cynnwys enghreifftiau o sut y gall Arweinwyr Grwpiau gyflawni eu dyletswyddau, er enghraifft:

- arddangos ymrwymiad personol a chymryd rhan mewn hyfforddiant neu ddatblygiad perthnasol yn ymwneud â chydaddoldeb a safonau;
- annog aelodau grwpiau i fynychu hyfforddiant neu ddatblygiad perthnasol yn ymwneud â chydaddoldeb a safonau;
- sicrhau fod enwebai i Bwyllgor wedi derbyn yr hyfforddiant a argymhellir ar gyfer y Pwyllgor hwnnw;
- hyrwyddo cwrteisi a pharch o fewn cyfathrebiadau a chyfarfodydd grŵp ac yng nghyfarfodydd ffurfiol y Cyngor;
- hyrwyddo gweithdrefnau anffurfiol ar gyfer gwneud penderfyniadau o fewn y Cyngor, a gweithio gyda'r Pwyllgor Safonau a swyddogion monitro i wneud penderfyniadau lleol;
- hyrwyddo diwylliant yn y grŵp sy'n cefnogi safonau uchel o ymddygiad ac uniondeb;
- mynychu cyfarfod o Bwyllgor Safonau'r Cyngor ar gais i drafod materion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad;
- gweithio i weithredu unrhyw argymhellion gan y Pwyllgor Safonau ar wella safonau;
- cydweithio gydag Arweinwyr Grwpiau eraill, o fewn rheswm, i gyd-gefnogi ymddygiad o safon uchel yn y Cyngor.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Nid yw'r adroddiad effeithio'n uniongyrchol ar y blaenoriaethau corfforaethol. Fodd bynnag, mae Cyngor sy'n gweithredu ac yn cael ei lywodraethu'n dda yn cyfrannu at ddemocratiaeth leol dda lle mae'r cyhoedd yn ymddiried ym mhroses gwneud penderfyniadau aelodau etholedig.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes unrhyw gostau ychwanegol ynghlwm â'r ddyletswydd hon a bydd costau unrhyw weithgaredd yn cael eu diwallu drwy'r adnoddau sydd eisoes ar gael.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Nid oes angen asesiad o effaith ar les

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Ymgynghorwyd â'r Pwyllgor Safonau ynglŷn ag arweiniad LIC o ran yr eitem hon ac mae Arweinwyr Grwpiau wedi derbyn gwybodaeth am eu dyletswyddau.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Dylai'r ddyletswydd fod wedi'i chynnwys o fewn yr adnoddau cyfredol.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae cyflwyno'r ddyletswydd a rôl uwch y Pwyllgor mewn cefnogi'r gwaith o'i chyflawni, yn lliniaru yn erbyn y perygl o ymddygiad nad yw'n bodloni'r safonau ymddygiad disgwylidiedig.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

a.54 Deddf Llywodraeth Leol 2000 ac Adran 62 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021